

Váž.pán
Robert Fico
Predseda vlády SR
Úrad vlády SR
Námestie slobody 1
813 70 Bratislava
Slovensko

25. január 2017

ZHODNOTENIE SLOVENSKEHO PREDSEDNÍCTVA V RADE EÚ

Vážený pán premiér Fico,

Amnesty International si Vám pri príležitosti ukončenia predsedníctva SR v Rade EÚ dovoľuje predstaviť svoje hodnotenie toho, čo predsedníctvo dosiahlo v oblasti ľudských práv.

ROVNÉ ZAOBCHÁDZANIE

Diskriminácia rómskeho obyvateľstva zostáva rozšírená naprieč Európou. Preto Amnesty International uvítala zahrnutie situácie rómskeho obyvateľstva v EÚ do programu predsedníctva. Oceňujeme spoluprácu Splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, jeho tímu a zodpovedných predstaviteľov Stáleho zastúpenia SR pri EÚ s našou organizáciou a ďalšími organizáciami občianskej spoločnosti v tejto oblasti. Závery Rady o zrýchlení procesu rómskej integrácie sú správnym krokom, ktorým EÚ a členské štáty potvrdili záväzok plne implementovať Rámcový plán EÚ a Odporúčania Rady z roku 2013. Zásadným bodom je uznanie na úrovni Rady, že rasizmus proti rómskemu obyvateľstvu je príčinou ich sociálneho vylúčenia a diskriminácie. Zdôrazňujeme aj záväzky Rady, ktoré prijala proti núteným vystahovaniam a segregácii vo vzdelávaní, rovnako ako výzvu podporovať posilňovanie, aktívnu účasť a nevyhnutnú participáciu rómskeho obyvateľstva na všetkých úrovniach vývoja, rozhodovania a implementácie politík. K správne zhodnoteniu dosiahnutého pokroku a k identifikovaniu ďalších potrieb je nevyhnutné vyvinúť indikátory monitoringu a hodnotenia, ktoré budú orientované na výsledky.

Uvítali sme snahu predsedníctva SR podporovať integráciu rómskeho obyvateľstva na úrovni EÚ. Sme však hlboko znepokojení zo situácie rómskej a iných menšín na Slovensku a z nedávnych vyhlásení Vás a ďalších ministrov. Pred koncom predsedníctva ste na tlačovej konferencii dňa 10. decembra prezentovali domáce priority vládnucej strany SMER pre rok 2017. Tie obsahovali riešenie „zneužívania systému sociálnych výhod“ a zameranie sa na nezamestnaných, ktorí „odmietajú prácu“, rovnako ako tých, ktorí „rušia ostatných...svojim spôsobom života“. Amnesty International zdôrazňuje, že akékoľvek takéto opatrenia nesmú byť

v rozpore so záväzkami Slovenska dodržiavať a naplňovať ekonomické, sociálne, a kultúrne práva všetkých obyvateľov a obyvateľiek. Nesmú diskriminovať jednotlivcov ani komunity, ktoré majú skúsenosti s marginalizáciou, ako rómske obyvateľstvo, alebo posilňovať systematickú diskrimináciu a stigmatizáciu voči týmto skupinám. (Pozri napr. Záverečné odporúčania Výboru pre práva dieťaťa, 20. júl 2016).

V rozpore s týmito požiadavkami ste na tej istej tlačovej konferencii špecificky vyčlenili rómske obyvateľstvo a vyhlásili ste, - bez väčších dôkazov - že je načas začať poukazovať na zneužívanie sociálnych výhod v rómskych osadách. Tieto tvrdenia prispievajú k stereotypizácii rómskeho obyvateľstva na Slovensku a podryvajú integráciu aj napriek tomu, že sa ju Slovensko zaviazalo počas predsedníctva zlepšiť. Tiež ste vyhlásili, že rok 2017 bude koncom pre "politickú korektnosť" v krajine. Z tohto tvrdenia vyplývajú obavy ohľadom záväzku Slovenska dodržiavať a presadzovať zákaz diskriminácie a ľudské práva.

Počas stranického zjazdu 10. decembra minister vnútra Robert Kaliňák predstavil plány posilniť dozor v rómskych osadách, konkrétne v 200 lokalitách, kde "bol pozorovaný nárast zločinnosti [spôsobený rómskym obyvateľstvom]". Na žiadosť médií poskytol minister zoznam lokalít, z ktorých väčšina sú rómske osady. Toto vyhlásenie podnietilo znepokojenie ohľadom etnického profilovania a diskriminácie rómskeho obyvateľstva zo strany polície. Na nadmerné používanie sily a zlé zaobchádzanie s rómskym obyvateľstvom zo strany polície na Slovensku kriticky upozornili aj Výbor OSN proti mučeniu (CAT) v roku 2013 a sú predmetom niekoľkých súdnych prípadov pred slovenskými súdmi. V tomto kontexte tieto vyhlásenia vyvolávajú závažné ľudsko-právne obavy.

Tiež vyjadrujeme obavy ohľadom prijatia novely Zákona o náboženskej slobode na úrovni NRSR, ktorý navýšil potrebné minimum členov členiek z 20 000 na 50 000.

Amnesty International sa odvoláva na to, že sloboda náboženstva alebo viery je chránená medzinárodnými ľudskými právami. Nezáleží od oficiálneho uznania štátom a môžu ju uplatňovať nielen stúpenci a stúpenkyne väčšinového náboženstva alebo tých, ktoré sú oficiálne uznané, ale všetci, zvlášť prívrženci a prívrženkyne náboženských menšín. Opatrenia vedúce k zvýšeniu minimálneho počtu členov a členiek potrebných na oficiálnu registráciu môžu viesť k znevýhodneniu menšinových náboženských skupín, čo by zasahovalo do ich práva na slobodu vyznania alebo viery. Vzhľadom na to, že EÚ a európske ľudské právo celkom jasne zakazuje diskrimináciu založenú na slobode náboženstva a viery je obzvlášť znepokojujúce, že sa k tomuto kroku odhodlala predsednícka krajina EÚ.

ĽUDSKÉ PRÁVA V EÚ

Vítame diskusiu s občianskou spoločnosťou v súvislosti s hodnotením Dialógu o právnom štáte. Sieť pre ľudské práva a demokraciu bola informovaná o forme hodnotenia a mala možnosť vyjadriť sa. Žiaľ, naša hlavná výzva k rozšíreniu rozsahu Dialógu v otázkach základných práv nebola prijatá. Zhodnotenie, ktoré vypracovalo predsedníctvo obsahovalo niekoľko pozitívnych prvkov, vrátane potreby posilniť Dialóg, zamerať ho na výsledky a lepšiu štruktúru so systematickejšou prípravou. Aj keď nás mrzí, že sa explicitne nespomína zapojenie občianskej spoločnosti, spoliehame sa na budúce predsednícke krajiny, aby

občiansku spoločnosť zahrnujú do sprievodných udalostí a expertných konzultácií. Vyzývame budúce predsednícke krajiny, aby zabezpečili, že Dialóg bude využívaný takým spôsobom, ktorý posilňuje monitoring zo strany Rady nad dodržiavaním princípov právneho štátu v členských krajinách a poskytuje príležitosť na identifikáciu, diskusiu a prácu na riešení nedostatkov v súlade s týmito záväzkami, najmä prostredníctvom akcie zo strany EÚ.

BOJ PROTI TERORIZMU A LUDSKÉ PRÁVA

Počas vášho predsedníctva bola dosiahnutá politická dohoda o novej Smernici EÚ o boji proti terorizmu. Amnesty International spoločne s Medzinárodnou komisiou právnikov, Open Society Justice Initiative a Open Society European Policy Institute vyjadrili znepokojenie nad návrhom Smernice pri mnohých príležitostiach, vrátane spoločného vyhlásenia¹ vo februári 2016. Sme hlboko znepokojení radom návrhov v texte, ktoré COREPER odsúhlasila 30. novembra 2016. Smernica kriminalizuje celý rad prípravných činov, ktoré sú veľmi vzdialené od spáchania trestného činu a majú len minimálnu alebo vôbec žiadnu priamu súvislosť s násilným činom súvisiacim s terorizmom. Napríklad Článok 5, ktorý vytvára trestný čin "verejného podnecovania k spáchaniu trestného teroristického činu" používa vágny jazyk a určuje veľmi nízku hranicu pre blízkosť kriminalizovaného správania k trestnému činu. Toto vyvoláva obavy ohľadom slobody prejavu a princípov legálnosti. Takisto nás znepokojuje existencia rizika, že opatrenia v Smernici budú neprimerane používané a realizované takým spôsobom, ktorý diskriminuje špecifické etnické a náboženské komunity. Naša posledná výskumná správa „Nebezpečne neprimerané: Neustále sa rozširujúci stav národnej bezpečnosti v Európe“, poskytuje dôkazy o týchto obavách. Vyzývame Slovensko, aby zvažilo naše odporúčania pri prenášaní a implementácii Smernice na národnej úrovni.

MUČENIE

Amnesty International víta zmeny v zásadnom nariadení EÚ, ktoré je zamerané na boj proti obchodu s nástrojmi, ktoré môžu byť využité na mučenie (Nariadenie (EC) 1236/2005), prijaté Európskym parlamentom a Radou dňa 23. novembra 2016. Prijatie týchto zmien predstavuje ďalší medzník v boji proti mučeniu a inému zlému zaobchádzaniu. Toto nariadenie stanovuje prísne štandardy, ktoré sú relevantné pre celý svet a členské krajiny, vrátane Slovenska musia plne implementovať a zaviesť postupy na národnej úrovni na splnenie cieľov nariadenia.

BIZNIS A LUDSKÉ PRÁVA

Nová právna úprava, na ktorej sa členské štáty zhodli v novembri 2016, ukladá dovozcom surových konfliktných minerálov povinnosť dodržiavať ľudské práva. Toto je pozitívnym, ale len

---

¹ Spoločné vyhlásenie Amnesty International, International Commission of Jurists, Open Society Justice Initiative a Open Society European Policy Institute, dostupné na <https://www.amnesty.org/en/documents/ior60/3470/2016/en/>

polovičným krokom smerom k očisteniu európskeho obchodu s minerálmi. Po prvýkrát budú niektoré spoločnosti v EÚ zo zákona povinné prevziať zodpovednosť za svoje dodávateľské reťazce a podniknúť kroky, ktorými sa zabráni, že obchodovanie s minerálmi bude prepojené na konflikty alebo porušovania ľudských práv. Ale séria ústupkov a právne diery vytvorené na poslednú chvíľu, ktoré oslobodzujú veľa spoločností od potreby dodržiavania nariadenia významne zvyšujú riziko znížovania jeho dosahu.

Navyše boli vytvorené nástroje, vďaka ktorým môžu spoločnosti obísť zásady bez toho, aby boli ciele v Nariadení porušené. Napríklad spoločnosti sú povzbudené, aby získavali materiál od "zodpovedných" hút a rafinérií, ale nariadenie neuvádza dostatočné mechanizmy, ktoré by skutočne zhodnotili zodpovednosť všetkých hút a rafinérií na zozname. Nariadenie vkladá veľa dôvery do priemyselných schém so zreteľom na facilitáciu a posúdenie zásad dodržiavania ľudských práv, bez objasnenia toho, ako sa zaručí kvalita priemyselných schém. Členské štáty a Komisia by mali úzko spolupracovať, aby čo najskôr zabezpečili hladkú implementáciu a riešili výzvy, ktoré vyplynú z nedostatkov Nariadenia.

MIGRÁCIA

Je poľutovaniahodné, že na Valnom zhromaždení OSN v septembri 2016 nedokázali svetoví lídri prísť s konkrétnym plánom na riešenie pohybu ľudí na úteku, migrantov a migrantiek a prevziať svoj podiel zodpovednosti za ľudí na úteku vo svete. Slovensko nešlo príkladom a nezaručilo lepšiu relokáciu žiadateľov a žiadateľiek o azyl vo svojej krajine. Podľa informácií zo 17. januára 2017, bolo na Slovensko z Grécka relokovaných len 9 žiadateľov a žiadateľiek o azyl z 30 miest, ktoré boli prisľúbené. Celkový počet relokovaných žiadateľov a žiadateľiek o azyl sa ani zďaleka nepribližuje k cieľu stanovenom Radou.

Počas Vášho predsedníctva podpísala EÚ dohodu s Afganistanom, ktorej cieľom je spolupráca pri riešení iregulárnej migrácie. EÚ vymenila súhlas vlády Afganistanu s prijímaním navrátených afganských príslušníkov za humanitárnu a rozvojovú pomoc. Afganistan má už teraz problémy zvládnuť viac ako jeden milión vnútorne vysídlených ľudí a návrat afganských príslušníkov len zvýši tento tlak. Navyše, ľudia v Afganistane čelia neuveriteľne ťažkej a neistej situácii, pretože pokračujúce boje odhaľujú závažné bezpečnostné hrozby. Dohoda medzi EÚ a Afganistanom, rovnako ako dohoda medzi EÚ a Tureckom ukazuje, že je potrebné, aby EÚ a jej členské štáty zaručili, že všetky takéto dohody s tretími krajinami sú plne v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv a utečeneckým právom, navrhnuté, prijaté a implementované transparentne, čím sa otvoria preskúmaniu, a zahŕňajú monitorovacie mechanizmy.

S úctou,

Iverna McGowanová
Riaditeľka kancelárie Amnesty International pre európske inštitúcie a advokáciu